

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

The 3rd National Academic Conference 2021

เล่มที่ 2

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ Proceedings

คณะศาสตราและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ
ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

บรรณาธิการ	พระมหาเอกชัย สุขโย, ป.ธ.9
กองบรรณาธิการ	พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต, รศ., ป.ธ.9 พระมหาชนบ สหายปญโญ, ดร, ป.ธ.9 พระมหาวิชิต อคฺคชิโต พระมหารังสี ฐานวุฑฺโฒ พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร. พระครูธรรมธร เดโช จิตเตโช รศ. ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว นางสาวสิริพร ครองชีพ นางสาวจันทิมา แสงแพร
ดำเนินการจัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณบดี คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 ม.1 ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170 โทรศัพท์ 02-440-600 ต่อ 1075-6 E-mail : philo@mbu.ac.th
พิมพ์ครั้งที่	1 (พฤษภาคม 2564)
สถานที่พิมพ์	เจพรีนธ์ 94 ถ.มหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ให้ความสำคัญกับพันธกิจด้านบริการวิชาการ การนำเสนอผลงานวิชาการสู่เวทีการประชุมระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักศึกษาได้พัฒนาผลงานวิชาการให้เพิ่มพูนขึ้น ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าร่วมส่งบทความเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยในเรื่องนั้น ๆ ไปสู่สาธารณชนด้วย

การที่คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดโครงการ “การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ หัวข้อ “พระพุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สังคมยุคหลังโควิด ๑๙” (Buddhism and Philosophy : Concept and Perspective of the Post-COVID-19 Society) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเพื่อพัฒนาส่งเสริมผลงานทางวิชาการจึงเป็นการสนองตอบพันธกิจที่กล่าวแล้วข้างต้นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งน่าอนุโมทนาชื่นชมที่ในคราวนี้ หลายสถาบันให้ความสำคัญและความสนใจเข้าร่วม พร้อมทั้งส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการร่วมนำเสนอในการประชุม

บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งหลายล้วนแต่เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อการศึกษาและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาไปสู่นวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ทั้งยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และปณิธานของคณะศาสนาและปรัชญา คือ “ผลิตบัณฑิตเพียบพร้อมด้วยความรู้และคุณธรรม เพื่อประโยชน์แก่ชาติและพระพุทธศาสนา” จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คณาจารย์และนักวิชาการทั้งหลาย ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ จะได้นำความรู้ที่ปรากฏในบทความวิจัยและบทความวิชาการอันได้นำเสนอในการประชุมคราวนี้ ไปปรับใช้ในกิจกรรมและการพัฒนาชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดสันติสุขและแก้ปัญหาทางสังคมได้อย่างแท้จริง

ในนามของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอนุโมทนาด้วยความคาดหวังต่อท่านทั้งหลายที่จะได้กระทำหน้าที่ของตนเองในฐานะนักวิชาการ ทำหน้าที่รังสรรค์และนำเสนอผลงานที่มีคุณภาพผลงานออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ รวมถึงดำรงตนให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต่อไป

(พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 ภายใต้แนวคิด “พระพุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สังคมยุคหลังโควิด 19” (Buddhis and Philosophy : Concept and Perspective of the Post-COVID-19 Society) จัดโดยคณะศาสนาและปรัชญา เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเพื่อพัฒนาส่งเสริม ผลงานทางวิชาการ นับว่าเป็นการยกระดับและพัฒนาการประชุมวิชาการที่เข้ากับสถานการณ์ ในการนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวความคิดทางปรัชญามาใช้ในการสร้างแนวคิดปรับมุมมอง การอยู่ ร่วมกันในสังคมที่มีการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส โควิด 19 ซึ่งปีนี้ได้รับความร่วมมือจากภาคีข่ายจากหลาย สถาบัน ทำให้การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ สามารถขยายผลงานวิชาการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีภาคี เครือข่ายร่วม จำนวน 10 สถาบัน คือ 1.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2.มหาวิทยาลัยมหิดล 3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 4.มหาวิทยาลัยบูรพา 5.มหาวิทยาลัยขอนแก่น 6.มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 7. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 8.มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 9.สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ 10.สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

การประชุมด้านวิชาการเป็นเรื่องสำคัญในสถาบันการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเปิดเวทีให้ คณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย รวมถึงนักวิชาการทั้งหลาย ได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการให้ เป็นที่รับทราบและสามารถนำไปพัฒนาการศึกษา พัฒนาสังคมและประเทศชาติ

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและ บทความวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย รวมถึงนักวิชาการทั้งหลาย ที่เข้าร่วมนำเสนอในการ ประชุมวิชาการครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการแต่ละชิ้นจักเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนา สังคมต่อไป

ในนามคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคีเครือข่ายทุกสถาบัน ขอขอบคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้อนุมัติโครงการนี้ ขออนุโมทนาและขอบคุณ คณะกรรมการทุกฝ่าย คณาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่สนับสนุนช่วยกัน ขับเคลื่อนโครงการประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ ให้สำเร็จด้วยดี ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยจงคุ้มครอง รักษาทุกท่านให้ปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ และประสบความสำเร็จด้วยกันทุกท่านเทอญ

พระสุทธิสารเมธี, ดร.

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวิชาการ บทความวิจัย
โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระสุทธิสารเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต, รศ., ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระมหามหาวินทร์ ปรีสุตโตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. พระครูสุธีปริยัติโกศล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. พระมหาชนบ สหายปญโญ, ดร., ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. พระมหาเอกชัย สุขโย, ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. รศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
8. รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
9. รศ.ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
10. ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
11. ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
12. นางสาวจันทิมา แสงแพร่	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระครูโกศลวิহারคุณ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รศ.ดร.อำพล บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
5. ผศ.ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
6. ผศ.ดร.สมบุญ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
8. ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผศ.ดร.มนตรี วิวาทสุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
15. ดร.บุญเลิศ ยองเพชร	มหาวิทยาลัยบูรพา
16. รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. ผศ.ดร.ธีรต์ม์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
18. ผศ.ดร.อริษฐ์พัชร บพิธปรมัต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
19. ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
20. ผศ.ดร.ปิยวดี ยอดนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
21. ผศ.ดร.นฤมล อนุสินธุ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
22. ดร.ภาวี ศรีรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
23. ดร.รณวีร์ พาผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
24. ดร.เพ็ญศรี บางบอน	สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

สารบัญ

หน้า

ทัศนชีวิตที่มีความสุขตามแนวทางศาสนาวิทยา	1
<i>Happy Life Follows Pine Tree Science Trend</i>	
อภิญา บำรุงจิตต์	
การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เพื่อสร้างสุขขององค์กรสำหรับครู	14
<i>Application of Kalayanamitta Principles for Happiness of Teacher Organization</i>	
ณัชชา เพ็ชรทรัพย์	
สังคหวัตถุ 4 กับภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา.....	27
<i>Sangkhawattthu 4 and Educational Leadership of The School Administrators</i>	
บุญธรรม เมียนแก้ว	
ความต้องการใช้บริการ การให้คำปรึกษาที่ศูนย์มายแคร์เซ็นเตอร์	
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	42
<i>The Needs to Provide Counseling Mind Care Center at the Faculty of Education Khon Kaen University</i>	
กฤษณะ เรืองสูงเนิน, รสสุคนธ์ ธัญญอนม, วันชัยศิริ พลหาญ	
พุทธศาสนา : กระบวนทัศน์การเรียนรู้ในระบบออนไลน์หลังสถานการณ์โควิด -19.....	54
<i>Buddhism : The Post - Covid – 19 Online Learning Paradigm</i>	
นิศารัตน์ สุวรรณภักดี	
การปรับตัวในสถานการณ์โควิด-19 ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ	
วิทยาลัยเทคโนโลยีควานันท์.....	71
<i>The Adjustment in The COVID-19 Situation of Vocational Certificate Students, Kuvanan Technology College</i>	
รสสุคนธ์ ธัญญอนม, กฤษณะ เรืองสูงเนิน, วันชัยศิริ พลหาญ	
ชีวิตที่สมบูรณ์แบบตามหลักปรัชญา.....	79
<i>A Perfect Life according to Philosophy</i>	
ลัญญา กลัดงาม, พระสุริยัน ทีปธมโม (ผิงผาย), กฤตสุชิน พลเสน	

บทบาทของวัดเจติยธอนต์อวิชีวีตชุมชนไทย-มอญ บ้านเจติยธอนต์ ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	92
<i>The role of Wat Chedi Thong towards the Community Lifestyle of Thai-mon Ban Chedi Thong in Amphoe Samkok, Pathumthani Province</i>	
ชนาคัลลภักนัยกร พันธุ์หว่าทันกร, สุพิชชา ไตรวิชัย	
การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดไตร่ตรองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา	114
<i>Managing Backward Design to Promote Reflective Thinking of High School Students and Tertiary Student</i>	
อภิเดช สุผา, พระสมพร นามอินทร์, พระมหารังสี ปี่แก้ว	
ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามหลักพุทธธรรม	129
<i>Professional of School Administrators according to Buddhist Principles</i>	
ยุวนาถ คงแหล่	
การสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธในสถานการณ์โควิด.....	144
<i>Buddhist Integrative Teaching in the COVID Situation</i>	
อภิเดช สุผา, พระสมพร นามอินทร์, พระมหารังสี ปี่แก้ว	
ปลดปล่อยความทุกข์ ด้วยการประยุกต์หลักการคิดแบบอริยสัจ	154
<i>Unlock the Suffering by Applying the Concept of Noble Truth</i>	
ฐิติธร บำบัด, เสาวนีย์ วิยะบุญ, พระมหาวุฒิชัย นิลถาวรกุล	
ปรัชญาการเมืองจีน : มิติเชิงประวัติศาสตร์	164
<i>Chinese Political Philosophy, A Historical Dimension</i>	
พระวีรพล โชติวโร, พระครูธรรมธร เดโช ฐิตเตโช	
การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	178
<i>An Application of Good Governance in Duty Performance of Local Administrative Personnel, Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province.</i>	
สุภาพร ปรีชานันทศักดิ์, กัญจน์ บุญมี, เดชชาติ ตริทรัพย์	
ศักยภาพของผู้บริหารตามหลักพลธรรมในพระพุทธศาสนา	195
<i>Potential as an executive in according to Principles of Baladhamma</i>	
พระราชปฐิภาณโกศล (สมคิด จินตามโย), พระครูธรรมธร เดโช ฐิตเตโช (สำเร็จ), กฤษฎา ดิษบรรจง	

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักพุทธธรรม	208
<i>The Development in Strategic Rategc Leadership of School Principal With Buddhist Morality</i>	
สมใจ ด้วงทอง	
แนวคิดมุมมองกับแนวโน้มการศึกษาไทยหลังยุค COVID 19.....	223
<i>Perspectives on Thai Education Code of Conduct After COVID 19</i>	
กิตติศักดิ์ แท่งทอง, พระพิทักษ์ อริยปุตุโต, พระครูใบฎีกาธนู ธนวุฒโน, พระมหาตุ้ย ขนติธมโม	
การจัดการความเครียดตามแนวพระพุทธศาสนา.....	248
<i>Stress Management Based on Buddhism</i>	
ณัฐฐา ม้วนสุธา, สุริยัน รักกะเปา, กันตภณ หนูทองแก้ว	
<i>Nattha Muansutha, Suriyan Rakkapao, Kantaphon Nuthongkaew</i>	
พรหมวิหาร 4 กับแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งของสังคมไทย	263
<i>The Four Noble Sentiments as the Solution to Conflicts in Thai Society</i>	
ศิริลักษณ์ ชนดี	
การสร้างความสมานฉันท์ในองค์กรด้วยหลักฆราวาสธรรม 4	277
<i>Creating Reconciliation in the Organization with the Gharvasa-Dhammas.</i>	
พระสุทธิสารเมธี, ประเวศ วัฒนาแก้ว, คลทรรณรัตน์ ดิษบรรจง	
การใช้สื่อการแสดงผลเสริมสร้างค่านิยมอันพึงประสงค์แก่นักศึกษาใหม่ในสถาบันอุดมศึกษา	287
<i>Performance Communication Usage for Freshmen's Core Value</i>	
<i>Reinforcement in the Higher Education Institute</i>	
สมเจตน์ ยามาเจริญ	
ความชอบธรรมในพุทธปรัชญา	299
<i>Righteousness in Buddhist Philosophy</i>	
อาทิตย์ อินทรภักดี	
จริยธรรมในพุทธปรัชญา	307
<i>Ethics in Buddhist Philosophy</i>	
ทวี ปานโต, พระสุทธิสารเมธี	

ประเพณีการแต่งงานของชาวฮินดู (วิวาห์).....	317
<i>Hindu Wedding Traditions (Vivaha)</i>	
นัฐนกร ชงพุทธามนธ์	
พุทธวิธีการแก้วิกฤตโควิด 19	333
<i>Buddhist Methods in Resolving COVID-19 Crisis</i>	
อรชร ไกรจักร, พระมหานุกูล อภิปัญโญ, แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม	
การดำเนินชีวิตตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19	541
<i>Lifestyle Based on the Four Brahmavihara in the Situation of Covid 19</i>	
จิราภรณ์ เชื้อพรวน, ธเนศวร์อุดม จุมพลหล้า, ปฐิพงศ์ จงรัฐธรรม, อติตยา อุ่นจันทิ	
การบริหารจัดการทรัพย์สินตามแนวพระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด 19	352
<i>Property Management Based on Buddhism during the time of Covid 19</i>	
พระอภิชาติ แก้วเกตุพงษ์, พระมหาสมบัติ ทวีคุณ, พระมหาสากร เด็นชาบัน, พระราชปรีดีวิมล	
การสื่อสารเชิงพุทธในวิถีชีวิตของสังคมไทยยุคหลังโควิด 19	363
<i>Buddhist Communication in the Way of Life of Thai Society in the Post- COVID 19</i>	
วุฒิ หมั่นสิน, กิตติศักดิ์ แท่งทอง, พระสมพงษ์ ญาณวิโก, พระครูใบฎีกาธนู ธนพฒโน	
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการสอนออนไลน์ของครูวิทยาศาสตร์ ช่วงวิกฤตโรคโควิด-19	378
<i>The Application of 4 Iddhipadas Principle in the Online Teaching of Science Teachers During the COVID-19</i>	
ดิเรกฤทธิ์ ยูเหล็ก	
ไตรสิกขากับชีวิตในยุควิกฤตโควิด – 19	396
<i>Threefold Pillars and Life during the Covid-19 Crisis</i>	
ปรมาภรณ์ ลิมป์เลิศเสถียร	
พรหมวิหาร 4 กับภาวะผู้นำเชิงพุทธ	409
<i>Brahmavihara 4 Buddhist Leadership</i>	
พระครูใบฎีกาพวงศกร กตสาโร, พระสุทัศน์ ยโสธโร	
การประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรมสร้างสันติสุขในสังคม.....	420
<i>The Application of Brahmaviharadhamma to Build up the Peace with in Society</i>	
พระมหาเกษม ปญญาวโร	

ศึกษาวิเคราะห์สารานุกรมธรรมกับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของพระธรรมดิลก (สมาน สุเมธ)	434
<i>An Analytical Study of the Saraneeyadhamme and Elderly Assistance of Phra Dhammadilok (Saman Sumedho)</i>	
พระต้นตะกรานต์ อภิวิสุทธิ (ศรีปาน)	
ปัญหาทางปรัชญาตามทรรศนะนักปรัชญากรีกในอดีต	446
<i>Philosophical Problems in Greek Philosophers Perspective</i>	
พระมหาวิจิต อคคชิต, พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย	
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.....	457
<i>People's Participation in Solid Waste Management of Khlong Dan Subdistrict Municipality, Bang Bo district, Samut Prakan</i>	
สุรีย์พร สลับสี , พงษ์พัทธ์ วัฒนพงศ์ศิริ	
หลักพุทธธรรมและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	467
<i>Buddhist Principle and Learning Skills in the 21st Century</i>	
พระมหาพจน์ สุวโจ, พระครูศรีปัญญาวิกรม, พระมหากนกศักดิ์ กิตติธโร	
การใช้หลักไตรสิกขากับการบริหารงานฝ่ายแผนงานและงบประมาณของสถานศึกษา ในยุคโควิด-19.....	483
<i>An Application of Tri-Sikkha for Planning and Budget Management of Educational Institutes in COVIC-19 Era</i>	
ภดาชไม บัวชุม	
หลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.....	498
<i>Buddhist Dhamma Principles for Educational Institutions</i>	
นุชนาถ ปลอดภัยดี	
สุนทรียะตามทัศนะพุทธปรัชญา	513
<i>The Concept of Aesthetics in the Buddhism Philosophy</i>	
ธัญลักษณ์ อารยตานนท์, พระสุทธอิสารเมธี,ดร.	
ความเจริญหรือการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมไทย: ทางเลือก ทางรอด	526
<i>The Prosperity or Deterioration of Thai Culture: Choice and Survival</i>	
พระมหาสมาน เดชวโร, ชุมพล ชื่นจิตร	

Pattern Drill Practice: an effective English Teaching Method.....	537
คิลป์ ราชศรี, พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร (ปั๋งสูงเนิน), จรรยา อินทร์อ่อง, MR.Felix Wilhem Muller	
การส่งเสริมการศึกษาภาษาบาลีในประเทศไทย	553
<i>The Promotion of Pali Study in Thailand</i>	
พระมหาวุฒิชัย ธมฺมวิสุโข (อดกลั่น)	
ยุคหลังโควิด-19 : การศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัล	564
<i>Post-COVID-19: Education and Thai Society in Digital Era</i>	
ปัทมาวดี แสงเขื่อนแก้ว	
ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา.....	572
<i>Local wisdom in Treatment of Traditional Chemists in Yaha, Yala.</i>	
สุริตา มะยี่, อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร	
จินตภาพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู่นกอพยพ	582
<i>An Image that Appears in the Novel Story Birds on A Wire</i>	
ปนิดา ชูจิต, ปรีดา เกื้อก่ออ่อน	
รูปแบบ และเนื้อหาการนำเสนอข่าวคดีน้องชมพู่ของช่องอมรินทร์ออนไลน์.....	594
<i>Pattern and Content of Presenting News about Chompoo's Case on the Amarin Online Channel</i>	
ณัฐชยา เมืองจันทร์, รุ่งรัตน์ ทองสกุล	
กรรมฐาน : โลกยุคหลังโควิด-19	606
<i>Kammatthana : the World After Covid-19</i>	
อารดา ฉิมมากร	
พรหมวิหารธรรม กับ New Normal Covid 19 ต่อการปรับตัวของสังคมไทย.....	618
<i>The Four Noble Sentiments with New Normal of Covid 19 for Adjustment in Thai Society</i>	
ประสาน ทรงศรี, ผุสดี ไตรสวัสดิ์, สมบูรณ์ พรหมหาราช	
“มนุษย์เป็ด” ทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมในยุค 2021	635
<i>“Jack of all Trades” the Suitable Human Resource in 2021</i>	
เสาวนีย์ วิยะบุญ, ยุภาดี แหยมสุขสวัสดิ์	

การสร้างละครบรอดเวย์และภาพยนตร์เพลงเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียน: กรณีศึกษา กลุ่มละคร BROADWAY IN KHONKAEN	646
<i>The Creation of Broadway Theater and Musical Movie to Develop the Moral and Ethics of Learner : Case Study of Broadway In Khonkaen Theater Troupe</i>	
ชญาดา รุ่งเต่า, สมเจตน์ ยามาเจริญ	
การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในสังคมปัจจุบัน	657
<i>Quality of Life Development Following the Good Friend Principle in the Current Society</i>	
พระปลัด สิทธิเดช สีสเตโช, ผุสดี โตสวัสดิ์	
แก่นนำโรงเรียนผู้สูงอายุ : แนวคิดและบทบาทในการยกระดับคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุจังหวัดเชียงใหม่	674
<i>Senior School Leader: Concept and Role in Improving Quality of Life of Older Persons, Chiang Mai Province</i>	
ยุรธร จีนา, รมิตา จีนา	
บทบาทของสติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในยุคโควิด-19	684
<i>The Roles of Mindfulness in Developing for the Quality of Life in Covid-19 Society</i>	
สมิตไธโร อภิวัฒน์อมรกุล	
อุปลักษณ์เชิงมนต์เกี่ยวกับความรักในบทเพลงที่ขับร้องโดย แก้ม วิชญาณี	697
<i>Conceptual Metaphors of Love In “Gam Wichayanee” Songs</i>	
นางสาวปวีณนุช อ่อนแก้ว สุริยา ทองคำ	
พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย : พุทธทัศน์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)	711
<i>Buddhadhamma for Democratization of Thai Society : a Buddhist Perspective of Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto)</i>	
ธนภณ สมหวัง	
คนดี: ท่ามกลางโควิด-19	723
<i>A Good Person Among Covid-19</i>	
พระสุทธิสารเมธี, จิตกริณย์พร ปัญจวัฒน์คุณ, ลีรพร ครองชีพ	

ยุวชนคุณธรรม : แนวทางลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนคลองกระทิง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	737
<i>Virtue Youth: Guidelines for Reducing Risk Factors according to Buddhism of Klong Krating Community, Amphawa District, Samut Songkhram Province</i>	
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, สุภัทรชัย สีสะใบ, พระคมสันต์ จิตเมธโส, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, พระครูพิศิษฐ์ประชาณาถ	
การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	750
<i>The Personnels Administration with the Principles of Gharavasdsammas</i>	
นwor เมียนแก้ว	
ถอดบทเรียนจากพื้นที่วิจัย, หน้า การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงตาม แนวพระพุทธศาสนาในชุมชนคลองกระทิง จังหวัดสมุทรสงคราม.....	764
<i>Lesson Learned From The Research Area: Strengthening Social Network To Recluse Risk Factors According To Buddhism In Klong Krathing Community, Samut Songkram Province</i>	
สุภัทรชัย สีสะใบ, พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ประเสริฐ ธิลา, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร	
การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรักเพื่อสร้างความรักสามัคคีของชาวบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอบำบอ จังหวัดหนองคาย.....	780
<i>An Application of the Buddhadhamma Principle Related to the Love and Unity of People in Nongyangkam Village, Kongnang Sub- District, Ta Bo District, Nongkhai Province</i>	
พระมหาเอกชัย ญาณเมธี (ศรีสันต์), บุญส่ง ลินธุ์นอก, สมเดช นามเกตุ	
พระพุทธศาสนามีหลักการครองเรือนอย่างไร ?	790
<i>How the Buddhist Principle of Householding Was ?</i>	
ทวีศักดิ์ ไกรบุตร, พระมหาจิณกมล อภิรัตน์, จิณณวัตร แทนพันธ์	
การใช้สื่อการแสดงเพื่อพัฒนาความเข้าใจในความเท่าเทียมกันของมนุษย์.....	807
<i>Using Performing Arts for Development and Realization Human Equality</i>	
ปภัสนรินทร์ จิระโอฬารภัสร์, สมเจตน์ ยามาเจริญ	
การผลิตภาพยนตร์สั้นในชั้นเรียนเพื่อพัฒนา SOFT SKILLS ของผู้เรียน.....	820
<i>In-Class Short Film Production for Student's Soft Skills Development</i>	
ญาณิศา ยานะธรรม, สมเจตน์ ยามาเจริญ	

กระบวนการกำกับการแสดงเพื่อพัฒนาทักษะของภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21	831
<i>The Process of Directing for Leadership Development in the 21st Century</i>	
อังคาร เพิ่มพูล, สมเจตน์ ยามาเจริญ	
การส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนวัดแสงสรรค์ จ.ปทุมธานี ในสถานการณ์	
การแพร่ระบาดของโควิด 19	842
<i>Reading Promotion of Wat Saeng San School Library, Pathum Thani Province,</i>	
<i>in the Situation of the COVID 19 Epidemic</i>	
ปิยะดา แพรดำ Piyada Pharedum	
ถอดบทเรียนจากพื้นที่วิจัย : บวชใจอิฐฐานบารมี ลดละเลิกเหล้า บุหรี่ ตลอดพรรษา	
รณรงค์ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ชุมชนบ้านคลองกระทิง จังหวัดสมุทรสงคราม.....	853
<i>Lesson Learned from the Research Area: Ordain the Heart, Pray for Glory, Reduce</i>	
<i>Alcohol and Smoking throughout the Buddhist Lent, Campaign to Reduce Health Risk</i>	
<i>Factors at Ban Khlong Krating Community, Samut Songkhram Province</i>	
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, พระครูพิศิษฐ์ประจักษ์, พระมหาสุวัฒน์ สุนนโท, ประเสริฐ ธิลาว,	
นิกร ศรีราช, สุภัทรชัย ลีสะใบ, พระปลัดระพี พุทธิสาร	
พระพุทธศาสนาของสังคมไทยในยุคดิจิทัล.....	866
<i>Buddhism of Thai Society in the Digital Age</i>	
สุริยัน รักกะเปา, ญัฐา ม้วนสุธา, พระอธิการมงคล จุกวโร (แห่งงอ)	
วัตถุมงคลของผู้นับถือศาสนาพุทธและการท่องเที่ยวทางความเชื่อในประเทศไทย	880
<i>Buddhist's Amulets and Faith Tourism in Thailand</i>	
วรกฤต ชื่นจิตต์ ธนดล อมาตย์พล เอกชัย สิทำมา	
ทฤษฎีเรื่องความต้องการตามทฤษฎีของเฮนรี เมอร์เรย์ กับความต้องการ	
ในทฤษฎีพระพุทธศาสนาเถรวาท	894
<i>A Concept of Needs of Henry Murray's Theory and Needs in Concept Theravada of</i>	
<i>Buddhism</i>	
ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, ภูวเดช ลินทาศาล	
วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเทศลุ่มแม่น้ำโขง	905
<i>The Creative Culture in Mekong Countries</i>	
สุทัศน์ อาสนาชัย, ภูวเดช ลินทาศาล	

การจัดการความโกรธตามแนวพุทธจิตวิทยา กรณีวิเคราะห์นางมาคันทียา ผู้จ้างคนตำพระพุทเจ้า	914
<i>Anger Management according to Buddhist Psychology : Analysis Case for Makantiya the Employer to Curse the Lord Buddha</i>	
ดิเรก ดั่งลอย, มัลลิกา ภูมะธน, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร	
แนวคิดการดูแลสุขภาพเพื่อห่างไกล COVID-19, มุมมองทางพระพุทธศาสนา	928
<i>Health Care Concept for Keeping Safe during COVID-19, Buddhist Paradigm</i>	
สุณี เวชประสิทธิ์, สุภวรรณ วงศ์ธีรทรัพย์, นิชา วงษ์ชาญ	
กระบวนการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล 4.0.....	937
<i>Buddhist Propagation Process in the Digital Age 4.0</i>	
วินัย มีมาก	
การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อ กระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ไข่เค็มบ้านต้นโพธิ์ จังหวัดปทุมธานี.....	948
<i>Integrated Marketing Communications that Affect Product Purchase Decision Process Salted Egg Ban Ton Pho, Pathum Thani Province.</i>	
ณัฐพัทธ์ เกษมทรัพย์	
การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การยอมรับเทคโนโลยี และคุณภาพของระบบสารสนเทศที่ส่งผล ต่อการใช้งานเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ผ่านโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	958
<i>Social Media Marketing, Technology Acceptance and Information System Quality Affect to Decision using Mobile e-Money of elderly people in Bangkok Metropolitan Area and Perimeter</i>	
สถาพร ยอดชมภู	
ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักพละ 4.....	969
<i>The Leadership and Management according to Bala 4</i>	
กัณตภณ หนูทองแก้ว, ณัฏฐา ม้วนสุธา, พระปลัดชินทร์ ปภาโส	
บทบาทของสื่อกับความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนา.....	983
<i>The Role of Media with Responsibility of Buddhism</i>	
วิธวินท์ ภาคแก้ว	

หลักพราวาสธรรมกับการพัฒนาชีวิตสำหรับผู้ครองเรือน.....998

Rule of a Good Household Life and Human Developments

จิราวรรณ ปรีชา

อิทธิบาท 4 : การพัฒนาประสิทธิภาพศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) 1011

Four Iddhipada : Development of Performance of Community Repair Center

(Fix It Center)

ประเวศ จันทรงาม

อรรถปริวรรตศาสตร์ในพระพุทธศาสนา 1026

Hermeneutics in Buddhism

วิจิต ทองประเสริฐ, เกษฎา ผาทอง

บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19 1033

The Role of Monks in the Buddhism Propagation on COVID-19 Situation

พระมหาพรประสงค์ ปริญญาวรรเมธี

คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 1050

The Interesting English Words on Covid-19 Situation

ณัฐธนีรรา ศรีภา

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรม 1061

The Personel Administration of School Administrators

according to Aparihaniyadhamma

จรรยา บุญสาส์

วิเคราะห์พัฒนาการของสถาปัตยกรรมเจดีย์ประธานทรงลังกาในศิลปะสุโขทัย 1073

An Analyze the Evolution of the Great Lanka Pagoda Architecture

in Sukhothai's Arts

พระมหาสราวุธ โพธิ์ศรีขาม, พระมหารังสี ปิ่แก้ว

ภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษา..... 1083

Ethical Leadership according to Buddhist Principles of Successful School

พิชญา จินศรีคง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวพุทธ..... 1101

Academic Leadership of Academic Administrator

อรวดี ศรีชาย

ชีวิตตามทัศนะพุทธปรัชญา..... 1114

The Perspective of Life in Buddhist philosophy

พระอธิการบุญเดช เตชบุญโญ, พระสุทธิสารเมธี

ยุคหลังโควิด-19 : การศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัล

Post-COVID-19: Education and Thai Society in Digital Era

ปัทมาวดี แสนเชือนแก้ว¹

Pattamawadee Sankheangaew

Patthamawadee.san@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง ยุคหลังโควิด-19 : การศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Post-COVID-19 : Education and Thai Society in Digital Era) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) 2) เพื่อศึกษาเรียนรู้เรื่องการศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 จากการศึกษาพบว่า การให้บริการแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัลเป็นกระบวนการการบริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การสั่งอาหาร การเรียกรถแท็กซี่ การซื้อขายออนไลน์ เป็นการให้บริการเรียกผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้ข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ การตลาดแบบดิจิทัล การใช้ชีวิตบนโลกโซเชียลมีเดียมีบทบาทใช้ดิจิทัลเพิ่มขึ้น ผู้คนมีทักษะการสื่อสาร ใช้ไลน์ เฟสบุ๊ค ใช้สื่อสังคม (Social media) มีเครื่องมือสืบค้นข้อมูล หาความรู้ เรียนรู้พัฒนาตนเอง ผู้คนในยุคชีวิตวิถีใหม่ จึงมีชีวิต สังคมบนโลกโซเชียล ควรต้องมีจริยธรรม ทศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพที่เชื่อมโยงกับการใช้ดิจิทัล เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient) เพื่ออยู่ในโลกวิถีใหม่อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: ยุคหลังโควิด-19, การศึกษา, สังคมไทย, ยุคดิจิทัล

Abstract

The article entitled “Post-COVID-19: Education and Thai Society in Digital Era” has two objectives: 1) to study digital technology 2) to study the living life in Thailand in digital era after COVID-19 pandemics. According to the study, it was found that the new digitized service is a service process on digital platforms such as ordering food, hailing a taxi and online trading. It is a service called via smartphone. The information is used digitally. Public relations, digital marketing and living in cyberspace plays an increasingly digital role. People have communication skills, use Line, Facebook, social media, have tools to search for knowledge, learn and improve themselves. People in the new era of life have a new way of life therefore there is a social life on the cyber world. There should be ethics, attitudes,

¹คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

values and click on images that are linked to digital use. For an efficient life It is important to have digital intelligence (Digital Quotient) to live after post COVID-19, the digital era.

Keywords: Post-COVID-19, Education, Thai Society, Digital Era

บทนำ

ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 และหลัง COVID-19 โลกของเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล (Disruptive Change) ที่จะผลักระบบธุรกิจ สังคม การศึกษา และพฤติกรรมส่วนบุคคลให้ต่างไปจากเดิมอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ ประเทศไทยเองก็มีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมที่ใช้ดิจิทัลมากขึ้น เช่น ในการอุปโภค บริโภค การทำงาน การติดต่อสื่อสาร การประชุม การศึกษาที่เป็นทางการ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น เราจะเห็นว่าโลกออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์(AI) จะเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นทั้งในภาครัฐและเอกชน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้² ประเทศไทยควรมีการสร้างนวัตกรรม ที่ชักชวนและจูงใจคนไทยให้มาร่วมด้วยช่วยกันคิด ช่วยกันร่วมประดิษฐ์ ร่วมพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ทางการแพทย์ต่าง ๆ ทั้งยารักษาโรค ยาป้องกันโรค วัคซีนป้องกันโรค รวมถึงเวชภัณฑ์ต่างๆที่เราไม่ประสพการณ์แล้วที่ผ่านมายามคับขันนั้น ขาดแคลนอะไรบ้าง มากน้อย เพียงใด และเราควรส่งเสริมนักเทคโนโลยีไทยอย่างไรเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางสาธารณสุข นอกจากนี้ วิทยาศาสตร์ของข้อมูลสถิติ (Data Science) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่จะช่วยหาคำตอบในเรื่องต่างๆ จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการคาดการณ์และเข้าใจการระบาดของโรค การแก้ไขการระบาด และระบบการติดตามผู้อาจติดเชื้อ (Test and Trace) เป็นข้อมูลใหญ่ที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง (Big Data Analytic) ซึ่งในอดีตหลายประเทศอาจไม่ได้ให้ความสำคัญพัฒนาระบบเหล่านี้เพราะไม่เคยคาดคิดว่าจะมีสถานการณ์ เช่นนี้มาก่อน การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน จากการสร้างระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการปิดสถานที่ต่างๆ ตามมาตรการสาธารณสุขในเกือบ 200 ประเทศทั่วโลก (ทำให้เทคโนโลยี เข้ามาบางการชีวิตคนอย่างไม่มีทางเลือก ไม่ว่าก่อนหน้านี้จะมีความพร้อมหรือไม่ก็ตาม สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เรากลับมาทบทวนว่า ความปกติใหม่ (New Normal) ที่ประเทศของเราตั้งเป้าไว้นั้น จะมีต้นทุนสูงเพียงใด ประเทศของเราพร้อมจะลงทุนและสามารถทำได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงข้อจำกัดใหม่ของระบบเศรษฐกิจไทยที่น่าจะเติบโตช้าลง ในขณะที่รัฐบาล ธุรกิจและคนไทยจะมีทรัพยากรน้อยกว่าก่อนเกิดมาก การสร้างความปกติใหม่ตามที่เราจินตนาการไว้ จะต้อยุดจากการลงทุนสร้างความปกติเดิมก่อนเกิดCOVID-19 อย่างไร ทั้งทุนกายภาพและทุนมนุษย์ ซึ่งหากความปกติ (New Normal) ใน 2 ช่วงเวลาแตกต่างกัน (Wu D, 2020) กันมาก เราจะทำอย่างไรไม่ให้เกิดการลงทุนที่ได้กระทำมาในอดีตสูญเปล่า ความมั่นคงทางอาหารและสาธารณสุข (Food and Health Security) โลกหลังโควิดคงเน้นความเพียงพอของอาหารมากขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ องค์การอนามัยโลก (WHO)ได้ออกแถลงการณ์ถึงความห่วงใยการขาดแคลนอาหารในโลก ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการปิดพรมแดนจากการล็อกดาวน์ของประเทศต่างๆ ทำให้การขนส่งอาหารถูกระงับ จากปัญหาด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจ ยุคหลังโควิด-19 เรื่องอาหารจะเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณา ส่วนประเทศไทยยังมีสถานะที่ดี

มีข้อได้เปรียบหลายชาติ เพราะเรามีแหล่งอาหารที่มากมาย จะว่าเป็นคลังอาหารของโลกเลยก็ได้ อาหารที่ช่วยให้สุขภาพแข็งแรง อาหารที่ฟื้นฟูสุขภาพ อาหารที่กระบวนการผลิตปลอดจากการปนเปื้อนเชื้อโรคและสารเคมีที่อันตรายต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ต้องมีการศึกษา การวิจัย การเรียนการสอน การปฏิบัติ การรับเอานวัตกรรมต่างๆ เข้ามาใช้อย่างมากในเวลาอันสั้น เรื่องเทคโนโลยีการผลิตยา วิตามิน เวชภัณฑ์ วัคซีน และการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ น่าจะเป็นทิศทางของกิจกรรมทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนประเทศต่างๆ คงพัฒนานักเทคโนโลยีของตนให้มากที่สุด

เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

การระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดการปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นทั่วโลก เป็นจังหวะเดียวกับที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องดิจิทัลและเตรียมพร้อมรับการใช้ดิจิทัลในอนาคต หน่วยงานองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลแทนการทำงานแบบเดิม (Digital transformation) ดังนั้นการใช้ดิจิทัลจึงไม่จำกัดอยู่แค่ในวงแคบ ๆ อีกต่อไป แต่จะเป็นบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) ของทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับคนรุ่นใหม่ที่เป็นชาวพื้นเมืองดิจิทัล (Digital native) อยู่แล้ว ที่พร้อมรับกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งหรือไอโอที (Internet of Things) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เครื่องจักรอัตโนมัติ และหุ่นยนต์ การใช้คลาวด์ สื่อใหม่ ข้อมูลแบบบิ๊กดาต้า ทั้งนี้สำหรับประเทศไทยมีเป้าหมายเพื่อตอบรับนโยบายประเทศไทย 4.0 (WHO, 2019)

การให้บริการแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัล เป็นกระบวนการการบริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การสั่งอาหาร การเรียกรถแท็กซี่ การซื้อขายออนไลน์ เป็นการให้บริการเรียกผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้ข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ การตลาดแบบดิจิทัล การใช้ชีวิตบนโลกโซเชียลจึงมีบทบาทใช้ดิจิทัลเพิ่มขึ้น ผู้คนมีทักษะการสื่อสาร ใช้ไลน์ เฟสบุ๊ค ใช้สื่อสังคม (Social media) มีเครื่องมือสืบค้นข้อมูล หาความรู้ เรียนรู้พัฒนาตนเอง ผู้คนในยุคชีวิตวิถีใหม่ จึงมีชีวิต สังคมบนโลกโซเชียล ควรต้องมีจริยธรรม ทักษะคิด ค่านิยม และบุคลิกภาพที่เชื่อมโยงกับการใช้ดิจิทัล เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient)⁴ เพื่ออยู่ในโลกวิถีใหม่อย่างมีความสุข COVID-19 และ พัฒนาการทางเทคโนโลยีกำลังเป็นแรงกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าใช้ดิจิทัลเร็วขึ้น ผู้ที่มีความฉลาดทางดิจิทัล จะได้ใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงดิจิทัลได้ดี ปัจจุบันผู้คนในยุควิถีใหม่ จะต้องมีการแสดงออกทางสังคม การอยู่ร่วมกันในโลกโซเชียล การเรียนรู้ที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ การทำงาน ตลอดจนการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ จะหลอมรวมกับเทคโนโลยีอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน หากเรามองย้อนกลับไปในช่วงการระบาดของโรคซาร์สในปี 2545 ก็สร้างจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับการใช้เทคโนโลยีออนไลน์แบบอีคอมเมิร์ซในจีนให้มาเป็นที่นิยมในหมู่ประชาชนอย่างสูง โดยเฉพาะอาลีบาบา เพราะผู้คนหลีกเลี่ยงการติดเชื้อจากพื้นที่สาธารณะและหันมาสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น มาถึงวิกฤตครั้งนี้ก็จะทิ้งร่องรอยไว้เช่นกัน โดยเป็นการตอกย้ำให้ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าแบบดั้งเดิมต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อช่วงชิงตลาดจากการค้าขายแบบออนไลน์มากขึ้นอีก รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่มีคนใช้กันมากนัก วิกฤตครั้งนี้กลับบังคับให้คนต้องหัน

มาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อ ยอดให้มีผู้เล่นในตลาดมากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนท์ ซึ่งผู้บริโภคจะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร นอกจากนี้ แม้กระทั่งสถาบันการศึกษาก็ต้องพัฒนาไปใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ทดแทนทั้งหมดในช่วงวิกฤต ซึ่งอาจพลิกโฉมระบบการศึกษาโลกไปโดยสิ้นเชิงหลังผ่านพ้นวิกฤตแล้ว และสุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด ผู้คนอาจจะกลัวการใช้เงินสดหรือธนบัตร เพราะกระดากอาจเป็นพาหะของเชื้อโรคได้แม้ผ่านพ้นวิกฤต COVID-19 ไปแล้ว และจะเริ่มคุ้นชินกับการรักษาสุขอนามัยอย่างเข้มงวดไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพ ด้วยปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นได้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ทำให้อุตสาหกรรมที่สนองต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เพื่อฟูขึ้นอย่างมาก มีการเติบโตหลายร้อยเปอร์เซ็นต์ ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์เกิดขึ้นหลายระบบในเวลาอันสั้น และจะมีธุรกิจเหล่านี้เกิดขึ้นไปเรื่อยๆ ทำให้ความจำเป็นในการเดินทางในธุรกิจระหว่างประเทศลดลง เทคโนโลยีในชีวิตของโลกหลังโควิด คงไม่กลับมาสู่ระดับการใช้เทคโนโลยีก่อนโควิดอีกแล้ว แต่จะไปไกลขนาดไหน เทคโนโลยีออนไลน์จะกระทบอาชีพใดบ้าง กระทบธุรกิจห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร อาชีพอิสระ อาคารสำนักงานจะกระทบธุรกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวการเรียนการสอนออนไลน์ การประชุมของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมผ่านระบบทางไกล (ธงชัย สมบูรณ์, 2561) เช่น วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ การซื้อของ การสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มและบริการต่างๆ ไม่ว่าจะลาซาต้า ซอปปี้ ไลน์แมน แกร็บ ฟู้ดแพนด้า หรือการใช้เทคโนโลยีในบริการทางการเงินที่ได้มีรูปแบบยิ่งขึ้นเป็นต้น ก็กลายเป็นวิถีชีวิตของคน รวมทั้งคนไทยไปแล้ว แต่ขณะเดียวกันการขนส่ง ส่งมอบสินค้าที่ส่งออนไลน์ ก็กลายเป็นธุรกิจที่เติบโตเร็วและต้องการคนทำงานมากขึ้นอย่างมาก ที่สำคัญที่มองข้ามไม่ได้เลยคือ มีคนจำนวนไม่น้อยที่อาชีพไม่เอื้ออำนวยให้ใช้เทคโนโลยีที่มาแทนการเว้นระยะห่างทางสังคม เช่น การนัดเพื่อสุขภาพ กายภาพบำบัด คนขับรถแท็กซี่ วินมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น รวมทั้งคนหาเช้ากินค่ำที่ไม่ได้ฝึกทักษะเตรียมพร้อมไว้ก่อน กลุ่มคนเหล่านี้ เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องที่แต่ละสังคมต้องมีการบูรณาการเพิ่มทักษะ ปรับปรุงทักษะ (Soft and Hard Skills) ในการทำงานใหม่ๆ ที่เขาต้องการและการเยียวยาช่วยเหลืออาชีพที่อาศัยเทคโนโลยีมาช่วยไม่ได้อย่างรวดเร็วที่สุด ปัญหาเชิงโครงสร้างโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข จะได้รับการแก้ไขให้ทั่วถึงและเสมอภาคมากขึ้น วิกฤตโควิด-19 สร้างแรงกดดันให้รัฐบาลหลายประเทศหันมาใส่ใจพื้นฐานด้านสาธารณสุขของประชาชนและไม่ปล่อยให้กลไกตลาดเป็นตัวจัดการอย่างที่เคยเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐฯ ที่ระบบสาธารณสุขไม่มีระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า วิกฤตครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการที่บุคคลจะเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้หรือไม่มันไม่ควรเป็นเรื่องของปัจเจกชนอีกต่อไป เพราะคนคนหนึ่งจริง ๆ แล้วเป็นพาหะของโรคอยู่ แต่ไม่สามารถไปใช้บริการตรวจไวรัสได้เพราะจ่ายเงินค่าตรวจไม่ไหวทั้ง ๆ ที่อยากไป และคงใช้ชีวิตแบบเดิมตามปกติ ทำให้แพร่โรคระบาดต่อไปให้ผู้อื่นโดยไม่รู้ตัวได้ จนในที่สุดการควบคุมโรคในภาพรวมจะทำได้ยากลำบาก และเป็นเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับวิกฤตการแพร่ระบาดหนักหนากว่าประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันตามยอดผู้ติดเชื้อในสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแซงหน้าอิตาลีไปแล้ว ดังนั้น หลังผ่านพ้นวิกฤตครั้งนี้ เราอาจได้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของระบบรัฐสวัสดิการในแต่ละประเทศก็เป็นได้

หลังยุค COVID-19 เทคโนโลยีดิจิทัล(Digital Technology)จะเข้ามามีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้

เนื่องจากสมองของเรานั้นมีการปรับโครงสร้างใหม่ตลอดเวลาและตลอดชีวิต แม้ในวัยผู้ใหญ่จะเริ่มเรียนรู้ได้ช้าลงกว่าวัยเด็ก แต่ก็ยังเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้เสมอ ดังนั้น ไม่ว่าวันนี้หากเราอยากจะเรียนรู้อะไร มันไม่เคยมีคำว่าสายเกินไป ประเด็นสำคัญคือ สมองทำงานเหมือนกล้ามเนื้อ ถ้าเราออกกำลังกายบ่อย ๆ กล้ามเนื้อย่อมแข็งแรง ถ้าเราใช้สมองทำกิจกรรมเดิมบ่อย ๆ เซลล์ประสาทที่เชื่อมโยงกันจะยิ่งแน่นบ่มยิ่งขึ้น ในทางกลับกัน ถ้าไม่ได้ทำกิจกรรมเลย สายสัมพันธ์ระหว่างเซลล์ประสาทในสมองจะอ่อนแอลงจนขาดหายไป เมื่อมองไปยังภาพของระบบการศึกษา เราอาจกล่าวได้ว่า ห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมแบบหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้ฝึก ‘ออกกำลังกาย’ สมอง และสร้างเส้นใยเชื่อมโยงระหว่างเซลล์ประสาทจนเกิดเป็นทักษะที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โจทย์จึงมีอยู่ว่าจะทำอย่างไรให้ห้องเรียนเป็นสถานที่กระตุ้นเด็กนักเรียนให้ได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็น ทั้งนี้ เมื่อเรารู้ว่าอารมณ์มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้เพราะสมองส่วนการคิดและอารมณ์เชื่อมโยงกัน ฉะนั้น ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมด้วย เราต้องจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนานหรือดึงดูดผู้เรียน เพื่อให้สมองส่วนอารมณ์มีส่วนร่วมไปกับการเรียน ยิ่งถ้าเป็นอารมณ์เชิงบวก นักเรียนก็จะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สังเกตง่าย ๆ ว่า ถ้าพวกเขาได้เล่น แล้วเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากการเล่น พวกเขาจะจำมันได้แม่นและมีความสุขกับการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ ในทางกลับกัน ถ้าการเรียนทำให้เขาอารมณ์ไม่ดี ไม่มีทางเลยที่เขาจะตั้งใจสมาธิในห้องเรียนได้ นี่คือสาเหตุสำคัญว่าทำไมการศึกษาจำเป็นต้องสนุก ต้องทำให้เขาอารมณ์ดีและมีสมาธิ เพราะมันคือหัวใจสำคัญที่จะทำให้การเรียนสัมฤทธิ์ผล นอกจากความสนุก การสอนให้นักเรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็เป็นอีกหนึ่งโจทย์ที่ครูต้องใส่ใจ เพราะปกติแล้ว เมื่ออารมณ์ปั่นป่วน สมองก็จะยุ่งวุ่นกับการจัดการอารมณ์ให้คงที่ จนไม่เหลือพลังงานหรือทรัพยากรความคิดให้เราใช้งานต่ออีก และถ้านักเรียนเรียนรู้ได้ดี สิ่งที่จะกระตุ้นให้พวกเขาเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและมีกำลังใจ อาจไม่ใช่รางวัลจับต้องได้อย่างขนม ของขวัญ หรือคะแนน แต่เป็นคำชมอย่างจริงใจ แทนที่จะบอกพวกเขาว่า ถ้าทำแบบนี้หรือเรียนได้ดี เราจะซื้อของขวัญให้หรือซื้อขนมให้ ลองเปลี่ยนมาบอกว่าพวกเขเก่งมาก ขอให้ทำต่อไป หรือชมเขาด้วยคำพูดดีๆ เพราะรางวัลที่เป็นสิ่งของหรือคะแนนจะไม่อยู่ในใจหรือติดอยู่ในสมองของพวกเขาานัก ผิดกับคำชมที่ส่งผลถึงอารมณ์ พวกเขาจะยินดีและจดจำไปอีกนาน

ด้านการศึกษา

1. เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนบางแห่งที่เข้าไม่ถึงเนื้อหาและความเชี่ยวชาญในทุกส่วน ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กคือ การขาดแคลนครู อาจารย์ โรงเรียนประถมบางแห่งมีครูน้อยมาก ทำให้ครูต้องสอนหลายชั้นเรียนไปพร้อมกัน ส่วนระดับมัธยมอาจมีปัญหาเชิงวิชาเรียน ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยปิดช่องโหว่ความเชี่ยวชาญบางส่วนที่ขาดหายในโรงเรียนนั้น เช่น โรงเรียนขาดครูที่ชำนาญด้านภาษาอังกฤษ ก็สามารถดึงเนื้อหาที่มีคุณภาพจากครูที่อื่นมาฉายได้

2. การออกแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า flipped classroom เทคโนโลยีทำให้ครู อาจารย์ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาบรรยายหน้าห้อง เพราะนักเรียน นักศึกษา สามารถเข้าถึงข้อมูลล่วงหน้าได้ แล้วใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงในห้องเรียนสำหรับพัฒนาทักษะแทน ครูจะเปลี่ยนบทบาทจากหน้าห้องมาอยู่หลังห้อง จากการบรรยายมาเป็น (พีระวิชญ์ คาเจริญและวีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561) ผู้นำประเด็นการถกเถียงและวิเคราะห์ หรือจัดกิจกรรมกลุ่มดูแลเด็กนักเรียนแต่ละคนที่มีความต้องการแตกต่างกัน

3. เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยลดงานธุรการหรืองานเอกสารที่ครูต้องทำจนไม่มีเวลาสอนนักเรียน นักศึกษา

4. เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถทำสิ่งที่การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่สามารถทำได้ คือ แนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (personalized learning) เมื่อนักเรียนแต่ละคนมีระดับการพัฒนาและทักษะแตกต่างกัน เทคโนโลยีสามารถปรับประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของแต่ละคนได้ ทั้งลำดับของเนื้อหา ความยากของเนื้อหาและคำถาม ดังนั้น วิธีการสอนที่แตกต่างกันไป ทำให้เด็กแต่ละคนมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เข้าสู่เป้าหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ด้านสังคม

1. ผู้คนทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในสิ่งที่สนใจร่วมกันได้
2. เป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อมเพราะเราสามารถเสนอและแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้หรือตั้งคำถามในเรื่องต่างๆ เพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจหรือมีคำตอบได้ช่วยกันตอบ
3. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารและการเดินทาง มีความสะดวกและรวดเร็ว
4. เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตัวเอง เช่น งานเขียน รูปภาพ วิดีโอต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้ามารับชมและแสดงความคิดเห็น
5. ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือบริการลูกค้าสำหรับบริษัทและองค์กรต่างๆ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า
6. ช่วยสร้างผลงานและรายได้ให้แก่ผู้ใช้งาน เกิดการจ้างงานแบบใหม่ๆ ขึ้น
7. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีจากเพื่อนสู่เพื่อนได้

ข้อโต้แย้งจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

1. เว็บไซต์บางเว็บอาจจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป หากผู้ใช้บริการไม่ระมัดระวังในการกรอกข้อมูล อาจถูกผู้ไม่หวังดีนำมาใช้ในทางเสียหาย หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้
2. Social Network เป็นสังคมออนไลน์ที่กว้าง หากผู้ใช้รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดวิจารณญาณ อาจโดนหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการนัดเจอกันเพื่อจุดประสงค์ร้าย ตามที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์⁷

3. เป็นช่องทางในการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ ขโมยผลงาน หรือถูกแอบอ้าง เพราะ Social Network Service เป็นสื่อในการเผยแพร่ผลงาน รูปภาพต่างๆ ของเราให้บุคคลอื่นได้ดูและแสดงความคิดเห็น
4. ข้อมูลที่ต้องกรอกเพื่อสมัครสมาชิกและแสดงบนเว็บไซต์ในรูปแบบ Social Network ยากแก่การตรวจสอบว่าจริงหรือไม่ ดังนั้นอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่กำหนดอายุการสมัครสมาชิก หรือการถูกลอกโดยบุคคลที่ไม่มีตัวตนได้
5. หากผู้ใช้อยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานอาจสายตาเสียได้หรือบางคนอาจตาบอดได้
6. การติดต่อหรือใช้เวลาไปกับ social network มากเกินไป อาจทำให้เสียเวลาถ้าผู้ใช้ใช้อย่างไร้ประโยชน์ เช่น อาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียนและการงานของผู้ใช้ได้

บทสรุป

การเรียนหนังสือในยุคดิจิทัลนี้ ควรเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้หรือศึกษาเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา โดยเริ่มต้นจากความสามารถในการคิดวิพากษ์ นั่นคือไม่เชื่อสิ่งที่เขียนในทันที และไม่เชื่อสิ่งที่เชื่อต่อ ๆ กันมาโดยไม่วิพากษ์ หากเรายกประเด็นคำตอบขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การเรียนรู้ที่สำคัญคือเรียนรู้จากการทำงานจริง เพื่อแก้โจทย์ปัญหาบางประการ มิใช่เรียนรู้ด้วยการเชื่อฟังหลักสูตรสำเร็จรูป งานที่ทำนั้นควรมีความหมายต่อชีวิตของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นชีวิตในปัจจุบันหรือชีวิตในอนาคต สังคมคือสถานที่ที่ไม่มีขอบเขต สังคมที่เป็นรูปธรรมอาจจะมียุ มมองเห็นได้ด้วยรั้วโรงเรียน แต่ดังที่ทราบกันหลายประเทศไม่มีสิ่งที่เรียกว่ารั้วโรงเรียน และจะว่าไปการศึกษาในหลายประเทศเริ่มไม่มีสิ่งที่เรียกว่าฝาห้องเรียน สังคมนั้นกว้างใหญ่เกินรั้วโรงเรียนไปมาก มากเกินกว่าใครจะขีดวงได้โดยง่าย เมื่อเด็กคนหนึ่งพัฒนาตนเองและสติปัญญาจนกระทั่งพันร่างกายของตนเองได้ ก็จะออกเดินทางไปไม่หยุดยั้ง หากเรายกประเด็นคำตอบขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การเรียนรู้ที่สำคัญคือเรียนรู้จากการทำงานจริง เพื่อแก้โจทย์ปัญหาบางประการ มิใช่เรียนรู้ด้วยการเชื่อฟังหลักสูตรสำเร็จรูป งานที่ทำนั้นควรมีความหมายต่อชีวิตของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นชีวิตในปัจจุบันหรือชีวิตในอนาคต รูปธรรมของรั้วโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยแปรเปลี่ยนเป็นนามธรรมที่จับต้องมิได้หลังจากที่เด็กคนหนึ่งอายุ 12 ปี โลกเคยมีเฉพาะสิ่งที่ตาเห็น เขาใช้เฉพาะข้อมูลที่เห็นด้วยตามาคำนวณและวิเคราะห์ แต่ครั้นอายุพ้น 12 ปี จิตใจและสมองสามารถใช้ข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตามาใส่ไว้ในสมการของชีวิตด้วย ข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตาเป็นนามธรรมและไม่มีนิยามที่ชัดเจนมีมากมายนับเป็นอสงไขย แต่ที่สำคัญคือ ‘ตนเอง’ หรือ self เขาเอาตนเองมาวางไว้ในสมการด้วย ตนเองส่วนที่เป็นนามธรรมอันหนึ่งคือ ‘คุณค่า’ หรือ value เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมทุกคนจะเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตของตนเอง เราห้ามคำถามเหล่านี้ที่ผุดขึ้นเองตามอายุไม่ได้ บางคนเริ่มถามที่มัธยมหนึ่ง บางคนอาจจะถามที่มัธยมหก แต่ทุกคนจะถามแน่ว่าตนเองกำลังเรียนอะไร เรียนไปทำไม เรียนแล้วรู้สึกดีหรือไม่ดี จบมัธยมหกแล้วจะเรียนต่ออีกไหม ถ้าเรียนจะเรียนอะไรดี จบไปแล้วจะทำงานอะไร จะสร้างรายได้มากน้อยเพียงใด ความรวยใช้เป้าหมายของชีวิตจริงหรือไม่ หรือที่แท้แล้วชีวิตมีคุณค่าอื่นอีกไหม ปัญหา คือ ระบบการศึกษาแบบเดิมได้ห้ามพวกเขาคิดมานานมาก มากกว่าห้าสิบปีหรือร้อยปี วันนี้ WiFi และอินเทอร์เน็ตมาถึงปลายนิ้วของพวกเขาแล้ว เราไม่สามารถห้ามพวกเขาคิดหรือคิดนอกกรอบได้อีก

ต่อไปในยุคการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดนแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ที่สังคมของเราได้ก้าวสู่ยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความฉลาดทางดิจิทัล (DQ-Digital quotient) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจประโยชน์และโทษของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อที่จะทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขบนโลกใบนี้ ในยุคดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย สมบูรณ์. (2561). *โลกหลังยุคใหม่ อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.
- พีระวิชญ์ คาเจริญ และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). *เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล*. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6(2), 22-31.
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). *พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน*. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(2), 173-178.
- มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2561). *ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ Digital Intelligence)*. กรุงเทพฯ : นัชชาวัตน์.
- WHO. (2019). Report of the WHO-China joint mission on coronavirus disease (COVID-19). Available at <https://www.who.int/southeastasia>.
- Wu D. (2020). The SARS-CoV-2 outbreak: What we know. International Journal of Infectious Disease.